

Kamil Sikora

MLADÉ POVĚSTI ČESKÉ

aneb

Životní lapálie nepochopeného fénia

Věnceslava Kilijána

Kapitola první

Zrození génia

Život nepochopených géníů není jednoduchý. Konkurence je strašlivá, zejména když si uvědomíme, že za nepochopeného génia se dnes považuje v podstatě každý blbec. Většina těchto géníů však nemá ani ten nejmenší zájem o nějaké hlubší pochopení tohoto světa, jen vyjadřují obecně uznávané názory a stanoviska. Před pěti sty lety tito géniové vyřvávali, že Země je placatá, dneska po pěti pivech s naprostou vážností diskutují o Teorii relativity. A jen tak mimochodem, vždycky jich bylo a bude dost.

Mladý pan Věnceslav Kiliján se narodil do zcela běžné rodiny nepochopených géníů v truchlivém údobí reálného socialismu. I jeho otcem byl klasický nepochopený génius, což se poznalo podle toho, že v podstatě kromě siláckých řečí nikdy nic nedokázal a konzumací piva překračoval běžný průměr. Jeho matka naštěstí geniální nebyla, protože uměla vařit, prát a nakupovat, což géniové nezvládají a díky tomu jejich domácnost vcelku fungovala. Tak to už na tomto světě chodí, géniové vždy potřebují někoho, kdo by se o ně staral. A když z nich nakonec géniové nevyrostou, nevadí, alespoň ve většině případů zplodí dalšího kandidáta.

První měsíce svého života si mladý pan Věnceslav vůbec nepamatoval, byl totiž po většinu času zcela zaneprázdněn konzumací mateřského mléka. To

mléko většinou zčásti vybryndal a zbytek po chvíli proměnil v řídkou hnědou tekutinu, která dělala jeho rodičům spoustu radosti. Taky to občas kombinoval s blinkáním, takže u Kilijánů nikdy nebyla nuda.

„Táto, malý se nám zase poblíknal,“ oznámila mladá paní Kilijánová svému choti těsně před večeří. „No copak to provedl náš malý génius?“ začala broukat na malého Věnceslava. Ten ji pozoroval nevinnými očky, v nichž jako by už tehdy probleskl první náznak budoucích lumpáren a skopičin.

„Vždyť je to ještě mimino,“ usmál se hrdý tatík a dál si četl noviny. „Ty s tím naděláš. Mimina se přece občas poblíknají, to je úplně normální. Prostě mu vyper bryndáček a je po problému.“

„Ale on si nepoblíknal bryndáček, táto,“ začala se pochechtávat jeho žena. „Chtěla jsem ho přebalit a na chvíli ho položila tady na pohovku. No a on se překulil a najednou zřídil to tvoje nové sako, co sis tam před chvílí položil. Je to tvoje vina, máš si uklízet své věci.“

„To snad ani není možné,“ vyskočil z křesla pan Kilián. „Ještě mu není ani rok a už mi zničil sako! Co provede až mu bude pět? Vyhodí město do vzduchu? V čem asi tak půjdu zítra do práce?“

„Ty s tím naděláš, prostě si to sako vyper a je po problému,“ ironicky opáčila paní Kilijánová. „Musíme to ten rok, dva, vydržet a pak to přestane. Tedy, jestli se nám nepotatí!“ dodala, aby si trochu rýpla.

„No dovol,“ otráveně poznamenal její manžel a odnesl si své sako do koupelny.

Prvotní náznaky chlapcovy geniality se projevily již v batolecím věku, když jako svou úplně první větu pronesl: „Blá-blá, ge-be-be!“, to když mu rodiče donesli

studený sunar. Ano, nejedná se o nějakou zvlášť silnou myšlenku, ale již pouhé pochopení vztahu mezi citovým poutem rodiče a teplotou sunaru, je důkazem zvýšených rozumových schopností. Rodiče se jeho každodennímu brblání nejprve divili, ale pak si zvykli a začali mu sunar ohřívat. Díky tomu se malý Věnceslav uklidnil a přestal zuřivě mlátit celé hodiny chřestítkem o ohrádku, jak to dělají jiné děti, a začal zamyšleně pozorovat okolní svět ze své kolébky.

Pozoroval, občas zaslíntal a nakonec pokýval hlavou. Svět byl rozhodně divný. V té době samozřejmě ještě nikdo netušil, že se právě zrodil veliký filozof, ale to je celkem běžné. Málokteré mimino si dokáže vydobýt respekt dospělých, zejména těch, kteří mu každý večer utírají zadnici.

„Už aby šel do školky,“ mumlal si pan Kiliján, když absolvoval každodenní povinné přebalování. „Tam ať si ho přebaluje kdo chce.“

„Děti ve školce se nepřebalují,“ opravila ho paní Kilijánová. „Tam už chodí pěkně na nočník.“

„Samozřejmě,“ prohlásil otráveně pan Kiliján. „Posírání si nechávají na doma, aby náhodou neztratili společenskou prestiž,“ ulevil si a přemístil se na gauč k televizi. Chvilí bylo ticho.

„Ale už teď je jasné, že z něj žádný génius nebude!“ neodpustil si po chvíli ticha další poznámku pan Kiliján, protože v televizi jako obvykle nic nebylo.

„Zato tys byl génius už od svého narození,“ opáčila ironicky paní Kilijánová. „Akorát se to věkem nějak vytratilo,“ dodala, ale pan Kiliján už ji neposlouchal. Jako každý nepochopený génius měl

schopnost vypínat sluchový orgán jak se mu to zrovna hodilo.

Naštěstí netrvalo dlouho a přání pantáty Kilijána se vyplnilo, alespoň s tou školou. Mladý pan Věnceslav nastoupil do místní měšťanky, kterou musí projít každý nový nadějný občanek. Od tohoto kroku si společnost i rodiče nejprve mnohé slibují, aby nakonec rezignovali a spokojili se s tím, že je nadějný občanek alespoň zdravý. No co se dá dělat, jak by to na tom světě vypadalo, kdyby byl každý z nás opravdový génius. Ti nepochopení většinou lidstvu úplně stačí.

Bláhový člověče, myslíš si, že je nějakou výhrou být géniem? Raději to nechtěj, je to prokletí! Potom už tvůj vlastní život nebude patřit tobě, ale úkolu být výjimečným. Raději ale nechtěj být výjimečným, ale průměrným, jedině tak můžeš být šťastný. Svět je totiž tak ustrojen, že největší bezpečí je v davu, uprostřed stáda. Vpředu i vzadu je nebezpečno.

Kapitola druhá

Co se v mládí naučíš

Víte, všechny názory, které si za svůj život vyslechneme, jsou jen pouhou slitinou barev, mozaikou rozličných myšlenkových postojů a pocitových vůní, platných pouze pro okamžik a pro onoho konkrétního mudrlanta, který je právě vyřkl. Přitom onen mudrlant je sám častokrát ještě v průběhu svého vlastního života mnohokrát pozmění, není tedy důvod se k nim příliš upínat. Žádný přiučený názor totiž není tak dokonalý, aby obsáhl vše. A mimo to, samostatně přemýšlet vás to stejně nenaučí. Z toho vyplývá, že chodit do školy je pro většinu nepochopených géniů jen pouhou ztrátou času.

Malý Věnceslav nastoupil do první třídy v šesti letech, jako nějaké zcela obyčejné dítě. Je ovšem nutno dodat, že od obyčejného dítěte by ho v těch letech nerozeznal ani bystrozraký. Ještě neuměl číst a jeho matematické schopnosti stály za starou belu. Dokázal sice hned první den ve škole na tabuli rozlišit ježka od motýla, za což ho učitelka pochválila, ale to byl taky na dlouhé měsíce jeho jediný výraznější intelektuální úspěch.

Pak ale chlapec zabral a výsledky se počaly dostavovat. Malý Věnceslav se drze naučil číst už v první třídě a ihned začal konzumovat časopis Sluníčko, nejkvalitnější tiskovinu všech dob, přičemž v něm uvedené články při rozličných diskusích o přestávkách

ve škole zhusta kritizoval. A neustále se snažil být vtipný, aniž by byl většinou pochopen.

„Čímpak bys chtěl být, až budeš velký?“ zeptala se ho učitelka při předávání vysvědčení.

„Chtěl bych být milionářem,“ rozhodl se po chvíli přemýšlení malý Věnceslav, aniž by přesně věděl, co to vlastně doopravdy znamená. „To by se mi moc líbilo, soudružko učitelko.“

„Ale to přece není žádná práce,“ začala se culit soudružka učitelka. „Ty bys nechtěl být třeba kosmonautem?“

„Nechtěl!“ opáčil drze malý Věnceslav. „Být kosmonautem je divné.“

„Ale to vůbec není divné,“ začala ho rozverně přemlouvav milá paní učitelka. „Kosmonauti létají do Vesmíru a tam zažívají různá dobrodružství. Každý malý chlapec se přece chce stát kosmonautem, nebo ne?“

„Možná, ale já teda ne,“ odseknul jí s dětskou upřímností mladý pan Kiliján. „Kosmonauti to mají strašně daleko do práce a to by se mi moc nelíbilo,“ dodal po chvíli přemýšlení, čímž ji úplně dorazil. V tu chvíli paní učitelka pochopila, že ji právě setřel šestiletý špunt a už nikdy se ho na nic neptala.

Ani jiné děti s ním moc diskutovat nechtěly a raději hrály čáru, proto se u malého Věnceslava rozvinula značně svérázná povaha. To již filozoficky vyžrával, tudíž netrvalo dlouho a pustil se do vlastní tvorby. Ve třetí třídě přečetl a červenou tužkou opravil všechny díla Ondřeje Sekory, za což dostal od tatínka pohlavek, jelikož obrázkové knihy byly v těch dobách drahé. To ho vyburcovalo k napsání první protestní básně, příznačně nazvané: „Proč je můj táta idiot?“ která

by jistě způsobila celosvětový poprask, bohužel ji Venca ztratil při převlékání v družině. Mimochodem, to nebohé dítě, které ji náhodou našlo, museli zanedlouho rodiče hospitalizovat se zápallem mozkových blan. Možná se jednalo o shodu okolností, spíše to však byla první vlašťovka zrodu nevšední osobnosti, mocně svými myšlenkami působící na náš svět.

Po větších i menších peripetiích tedy dokončil malý Věnceslav základní školu a bylo nutno pohnout se dál. Na gymnázium však milého Věnceslava z důvodu mizerných studijních výsledků na základní škole nepřijali, jelikož do té doby neměl o jeho genialitě nikdo ani páru a později taky ne. Skončil tedy na průmyslovce, jako každý, kdo má problémy být jen s pouhým dělením a násobením. Průmyslováci byli tehdy považováni za jakýsi intelektuální odpad, který je předurčen k průměrnému životu.

Na své křestní jméno mladý pan Kiliján moc pyšný nebyl, jelikož Věnceslav je všechno, jenom ne moderní jméno. Být Věnceslavem není jednoduché a skoro to zavání minulým stoletím. Kromě toho se na světě pohybuje příliš mnoho vtípalků, a proto se po děsivých zkušenostech na základní škole všude představoval jako Venca. Už v té době byl pevně přesvědčen o tom, že je génius, a tak se snažil na sebe příliš neupozorňovat. Jenomže nabýt již v období dospívání přesvědčení o tom, že jste génius, nemůže dopadnout jinak, než totální namyšleností. Navíc se dostával do puberty a začal být stále více drzý, čímž své učitele značně rozčiloval.

„Kiliáne, pojď k tabuli a řekni nám něco třeba o zákonu akce a reakce,“ vyzvala ho přísným hlasem paní

učitelka. Vyzvala ho tím roztomile zákeřným způsobem, kdy se žákovi říká příjmením a současně se mu tyká.

„Zákon akce a reakce je moc důležitý zákon, paní učitelko,“ vymlouval se Venca. „Je to jeden z těch nejdůležitějších zákonů, které vůbec existují.“

„No výborně a jak tedy zní?“ zeptala se ho už o poznání vlídněji paní učitelka.

„Akce je akce a reakce je reakce, paní učitelko,“ odvětil Venca po kratším přemýšlení.

„Takže akce nám vyvolává co?“ zeptala se ho paní učitelka.

„Další akci?“ zkusil to Venca.

„Právě že reakci!“ zasmušila se zkoušející. „A kdo ho vymyslel a co to znamená?“ pokračovala nemilosrdně ve výslechu.

„Nikdo ho nevymyslel, je to takový ten zákon, který se předává z generace na generaci,“ učinil poslední pokus Venca, ale opět neúspěšně.

„Je to třetí Newtonův zákon, Kilijáne,“ chladně odušila paní učitelka a zapsala mu další pětku. „To musíš znát! Newtonovy zákony jsou základem fyziky!“

„Třetí? No už je mi to jasné, já jsem se učil jenom první dva,“ dodal vtípálek Venca a pelášil do své lavice.

„Tak jak tedy zní ty první dva?“ zastavila ho s nadějí v hlase ta naivní dáma.

„To nevím,“ přiznal se Venca. „Jsem totiž nervózní, soudružko učitelko.“

„Píšu ti další dvě pětky, Kilijáne!“ otevřela jeho žákovskou knížku jeho učitelka. „Já se s tebou už nebudu zlobit!“

A tak to šlo rok za rokem, samé studijní neúspěchy. Po skončení školy se tedy Venca Kiliján

místo dalšího učení raději věnoval svým koníčkům. Bavilo ho především brnkání na kytaru a psaní básní. Měl však problémy s rýmem, který vždycky tak nějak nemohl najít a proto přemýšlel, jak by to vyřešil. A jednoho hodně pošmourného jitra, způsobeného zataženými žaluziemi, to Venca pochopil. Stane se umělcem, tak se dají pocity vyjádřit nejlépe.

To bylo mimochodem jedno z jeho nejhorších životních rozhodnutí, aniž by to však zatím chápal. Umělci jsou totiž hodně pochybná sebranka. Vlastně skuteční umělci ani tak ne, jako spíše ti, co si na ně hrají. Ti, kteří se kolem umělců rádi pohybují a tak nějak celkově se tím parazitováním na nich i živí. Důsledkem toho je, že v každém městě najdete prapodivnou partu rozličných líných existencí, kterým se prostě jen nechce pracovat, proto si hrají na celebrity, aniž by jimi ve skutečnosti byli.

Kapitola třetí

Práce šlechtí člověka

Svůj následující život po maturitě si Venca původně představoval tak, že ho celý stráví předstíráním zájmu o práci a zůstane v klidu u rodičů až do důchodu. V podstatě mu bylo jedno, o jakou práci bude naoko usilovat, šlo mu především o to, aby se mohl od rána do večera poflakovat, v čemž spatřoval smysl života. Tomu by nejlépe odpovídala práce úředníka, třeba v odboru životního prostředí, protože těmto lidem se každý vyhýbá. Dokonce, i když jdou do kantýny, všichni utečou, včetně obsluhy, není totiž nic nudnějšího, než hodinu poslouchat aktuální stav plechovek v Odře. Navíc, následkem četby filozofických knih byl Venca právě kapánek posedlý Jsoucnem, aniž by úplně přesně věděl, co je to vlastně zač, ale i tak tohle slovo stále používal a nesmírně si na tom zakládal.

Jenomže krutý Osud rozhodl jinak a Venca musel začít pracovat, protože za minulého režimu to jinak ani nešlo. A hned první den toho chudáka mrštil na chodbu Vítkovického personálního útvaru, kde nervózně žmoulal v ruce svůj občanský průkaz. Za minulého režimu se nikdo s občanem moc nepáral, poslal ho prostě tam, kde ho bylo zrovna potřeba a na nějaké jeho osobní představy z vysoka kašlal. Systém poslal člověka klidně i tam, kde ho potřeba vůbec nebylo, přičemž jeho vlastní představy zhodnotil a založil do spisů.

„Tohle je ostrý Zapisník, soudruhu“ oznámil Vencovi lehce obtloustlý zaměstnanec středního věku, který si ho pozval do kanceláře a podával mu Zapisník bezpečnosti práce. „Do toho se nesmí čmárat, ani dělat jakékoliv poznámky.“

„Nechtěl jsem do něj čmárat,“ opáčil překvapeně Venca, přičemž přemýšlel, jak asi vypadá takový zapisník. „Ani do něj dělat jakékoliv poznámky.“

„Ostrý zapisník patří do rukou jedině mistrovi,“ pokračoval úředník v ostrém tónu a předal mu onen vzácný dokument, vyrobený zřejmě z recyklovaného toaletního papíru. Minimálně tak vypadal i páchnul.

„Tak proč mi ho dáváte, když patří do rukou jedině mistrovi?“ zeptal se zmatený Venca.

„Nebud' drzý, mládenče!“ zvýšil hlas onen úředník, značně překvapený tím, že se s ním někdo opovažuje diskutovat. „Tím jsem chtěl říct, že tenhle zapisník odevzdáš mistrovi ihned po příchodu na pracoviště. A teď mazej na dílnu a žádné skopičiny. Hlásit se budeš u mistra Bartáka, je ti to jasné?“

Venca se tedy odšoural na dílnu, kde mu mistr Barták nafasoval montérky a přidělil skříňku. Po jejím otevření se ukázalo, že předchozí majitel toužil světu sdělit smutnou pravdu, která zněla: Franta je debil a hovado! Tato důležitá informace byla vyryta hřebíkem do hnusného zeleného laku, který je společný pro všechny pracovní skříňky, aby dělníkům už ráno příjemně zvedly náladu.

„Hele, mladej,“ houkl na něj mistr Barták, když se Venca vrátil převlečený do montérek. „Dostal jsem výborný nápad, pozametáš nám dílnu, bažante! Kdybys náhodou nevěděl, jak na to, tak tady pan Franta ti to

ukáže. To je náš místní odborník na pořádek, vid' Franto?"

„Dej mi pokoj, pitomče,“ zavrčel postarší pán a Venca se tak seznámil s Frantou, jehož intelektuální kvality byly oceněny na jeho skřínce. „Právě poslouchám walkmana, nevidíš? Na hovadiny nemám čas,“ opáčil oslovený Franta a upravil si sluchátka.

„Hudba je zkamenělá architektura,“ pokoušel se jejich hádku urovnat natvrdlý Venca, který ještě nevěděl, že diskutovat s šichtáky je hrubá chyba. „Tedy vlastně ne, já jsem to spletl, architektura je zkamenělá hudba,“ opravil se po chvíli. „To řekl Goethe!“

„Gete má dovolenou,“ překvapil Vencu Franta.

„Kdo?“ zeptal se ho zmatený Venca.

„Tibor Gete, ten cikán, který dělá na druhé šichtě,“ vysvětlil mu předák. „Ty ho znáš?“

„Já nevím,“ přiznal se ještě více zmatený Venca.

„Tak proč o něm mluvíš?“ zeptal se ho logicky mistr.

„Já o něm nemluví, vlastně, víte co, pánové? Já půjdu raději zametat,“ prohlásil po chvíli přemýšlení Venca a šel si nafasovat koště.

Při zametání si pak povšiml, že na jednom z vagónů je křídou zvěčněný nápis: Tereza má kozy z železa, což ho na okamžik rozesmálo. Lidová tvořivost holt zasahuje do všech sociálních vrstev obyvatelstva. Večer šel spát dost zoufalý, jelikož mu bylo jasné, že následující příjemné dny ho čekají po zbytek života. V tom se ale mýlil, protože už za několik týdnů se měl jeho život od základů změnit.

Možná to vyzní jako paradox, ale pracovní skupiny můžou vzniknout jedině z jednotlivců, kteří

nesnáší práci. Kdo rád pracuje, pracuje sám, aby za ním byla nějaká práce vidět. Kdo pracuje nerad, vždy se pokouší vtlačit do nějaké pracovní skupiny, aby se tam před prací skryl. Pracovní skupina totiž vzniká ve chvíli, kdy je potřeba něco udělat, ale tomu, kdo to má udělat, se právě nechce.

„Chlapi, dneska je výročí říjnové revoluce,“ zaslechl Venca, skloněný nad ostravskou klobásou v místní kantýně od vedlejšího pultu rozhovor nějakého cizího mistra s partou jiných dělníků. „Chystá se nějaká oslava na náměstí! Pivo zdarma nikdy neodmítnu.“

„No jo, pivečko a klobásy, taky si dám,“ opáčil další z přítomných a to neměl dělat. Tím jen vyprovokoval Vencu k jeho oblíbené zábavě, dělat si ze všeho a ze všech srandu. To ještě netušil, jak nebezpečný koníček to je. A aniž by byl někým osloven, chopil se hned slova.

„Ta říjnová revoluce byla naprosto skvělá!“ vmísil se chlapům nečekaně do hovoru pitomec Venca, který vytušil prostor k legraci. „Komunistická strana smazala rozdíly mezi lidmi.“

Všichni se na něj podívali.

„Co to meleš, mladej?“ odsekl po chvíli ticha cizí mistr. „Nejsi ty ten bažant, co patří pod mistra Bartáka? Vždyť tomu vůbec nemůžeš rozumět, cucáku. Mému dědovi vzali statek!“

„Ale teď může pracovat v JZD a má pokoj,“ pokračoval Venca, aniž by pochopil, že dělnická třída rozumí humoru jenom potud, pokud se netýká jich samotných. „Takhle by ho trápil ten strašný majetek a on by se v noci ani pořádně nevyspal.“

„Ty blbče, vždyť to byla normální krádež!“ vykřikl cizí mistr. „Zasraní komunisti, čert aby je všechny vzal! Mohl jsem zdědit statek!“

„Ale proletariát to tak přece chtěl,“ odvětil škodolibě Venca, když viděl, jak se cizí mistr rozčiluje. „Ještě před chvílí jste sám mluvil o výročí říjnové revoluce a o pivu zdarma.“

„Komu nadáváš do proletariátu, bažante?“ začal brunátnět onen mistr, který nepochopil jemnou ironii. „Nikdo normální přece komunizmus nechtěl. Lidi se chtěli jenom pomstít pracháčům!“

„Tak proč jste všichni při posledních volbách zase volili komunisty?“ dostal ho Venca těžkou pravdou, což byla ovšem velká chyba.

„Nejsi ty náhodou nějaký ten provokatér, jak se o nich píše v Rudém právu?“ houkl na něj další šicht'ák. „Sem vo tom četl v příloze!“

„Nejsem provokatér,“ bránil se Venca a začalo mu docházet, že to se svým pronikavým vtípem trošku přehnal. „Jenom se zajímám o vaše názory.“

„A nechceš tak náhodou po držce?“ zeptal se ho nečekaně ten cizí mistr, což byla jeho jediná reakce, když se cítil intelektuálně zaskočen.

„Nechci,“ zaváhal zbabělec Venca, který naprosto netušil, jak se v takové situaci zachovat. „Nechtěl jsem se vás dotknout, pane mistr. A vím naprosto jistě, že po držce nechci!“

Ale už bylo pozdě, protože když se dělnická třída rozhodne bránit svou čest, nic jí v tom nezabrání. Dokonce ani skutečnost, že tím svou čest definitivně ztrácí.

„Tak to ti není nic platné!“ rozkřikl se onen mistr a začal si vyhrnovat rukávy montérkové blůzy. „Já ti dám takovou po držce, že tě nepozná ani tvůj vlastní mistr!“

„Nerozumíte tomu, pane,“ začal couvat Venca. „Jen jsem vám chtěl vysvětlit, že chodit na oslavy něčeho, s čím nesouhlasíte, je blbost. Násilí plodí jen další násilí!“ poučil ho s důstojností, vlastní všem osmnáctiletým samozvaným chytrolínům.

A hned nato dostal po držce, jelikož poučoval staršího, což nikdo starší nemá rád. Nechal se zmlátit, to je snad jasné, byl přece začínající intelektuál. Dělníky od té doby začal považovat za burany, neschopné dosahovat vyšších cílů a myšlenek. Tohle si mimochodem myslí každý mládežník a to přesně do té doby, než pochopí, že život není tak jednoduchý, jak si v mládí myslel. Psal se rok devětaosmdesátý po Kristu a veliké změny na sebe nenechaly dlouho čekat.

Kapitola čtvrtá

Z deště pod okap

Na podzim onoho roku došlo v Československu k jakési slavné Sametové revoluci, která slibovala změnit naprosto vše. Lid nejprve cinkal klíči a přitom i trošku demonstroval, aby po nakonec několika letech pochopil, že se v podstatě zas až tak moc nezměnilo. Poctiví lidé zůstali chudými a darebáci zbohatli, jak je tomu ve všech systémech, z ohledu na jejich povahu. To není nic divného, protože člověk je člověk, systémy jsou systémy a život je život. Ostatně, ať žijete v jakékoli době, nebo systému, bohatí a chudí lidé tady budou vždy, aby již jen svou existencí ukázali varovným prstem na vrozenou lidskou proradnost.

A práv v té době nastala ve většině podniků takzvaná restrukturalizace, jak se dnes odborně říká propouštění. Bohužel to bylo naprosto nutné. V systému, kdy každý musel mít práci, pochopitelně vznikaly velmi podivné profese. Těmto lidem se říkalo referenti, nebo tajemníci, a jejich moudré referování a tajezení jistě přispělo k blahu lidstva, ale jejich čas prostě skončil. Na nejvyšší úroveň zbytečnosti to pak po nich dotáhli nástěnkáři, kteří po pádu východního bloku taktéž zcela zmizeli z pracovního portfolia všech normálních firem a dodnes nikomu nechybí.

Při této příležitosti si však musíme přiznat smutný fakt, že ani mladý pán Věnceslav Kiliján nikdy nebyl ukázkovým pracantem. Netrvalo tedy dlouho a chudák

Venca seděl na chodbě nově vzniklého Úřadu Práce a žmoulal v ruce občanský průkaz. Tento odpudivý úřad vystřídal po revoluci Národní výbor, aby s ním po nějaké době svou arogancí zcela splynul. Není divu, lidé od přírody nejsou dobří ani špatní, jsou vždy jen odrazem společnosti, ve které žijí. Takže bez ohledu na režimy a ideologie, se ve společnosti řízené doktrínou, vždy nakonec prosadí primitivní bezohlednost bezmyšlenkovitého vykonavače svěřeného úkolu, který postaví osobní prospěch nad lidskost.

Venca pozoroval nástěnku a divil se, proč mají kopáči o tolik vyšší nástupní plat, než prostí maturanti. Střední třída vždycky ostrouhá, to byl jeho závěr. Jedině géniové nebo idioti se mají dobře, průměráci to za ně vždycky schytají. On už ale dávno moc dobře věděl, do které skupiny se chce zařadit. Proto se hned na počátku své návštěvy pokusil vzít svůj Osud do vlastních rukou.

„Dobrý den, paní Veselá. Nemáte pro mě náhodou nějakou práci?“ zeptal se Venca personální pracovnice ihned po vstupu do její kanceláře. „Chci strašně pracovat, akorát nevím kde,“ nasadil zoufalý výraz.

„A vy jste kdo?“ dostalo se mu nevrle otázky od přidělené úřednice, která se sice jmenovala Veselá, ale jen málokdy se tak projevovala.

„Jmenuji se Kiliján, ale každý mi říká Venca,“ přiznal se Venca. „Měl jsem přijít v deset hodin.“

„Mě je úplně jedno, jak vám každý říká, a mimo to je skoro jedenáct! No jo, už to vidím, pan Věnceslav Kiliján. Takže vy jste byl propuštěn na dohodu, co? Koukám, že jste v poslední práci vydržel necelý měsíc. Asi jste další těžký pracant, že? No dobrá, máme tady

volné místo kuchaře-číšníka,“ opáčila ona madam a vzhlédla od papírů.

„Zkusil bych tedy toho kuchaře-číšníka. Kuchaři musejí být dobří lidé, vždyť nás krmí kvalitní, s láskou připravenou stravou.“

„Ale vy přece máte průmyslovku,“ podotkla náhle úřednice, aniž by plně pochopila Vencovu vtipnou poznámku. „Kdybyste měl alespoň hotelovku, potom bychom o tom mohli uvažovat, ale vás mám zařazeného do kategorie průmyslu.“

„Jsem kuchař samouk, strašně rád vařím. Umím uvařit klobásu a nakrájet chleba. Jestli mi nevěříte, klidně vám něco přinesu ochutnat.“

„Poslouchejte, nedělejte si srandu,“ odsekla úřednice. „Tak já vás tam tedy pošlu, ale stejně je to na vás moc obyčejné. Podle mě máte na víc. Tady vám vyplňuji představenku, kterou mi hned potom, co to místo odmítnete, přinesete zpátky.“

„Hotel Chemik, to zní dost divně,“ mumlal si mezitím Venca, když kráčet ze schodů místního Úřadu práce a četl si kartičku uchazeče o zaměstnání. „Kdo ví, z čeho tam vaří,“ zasmál se vlastnímu fórku. Ani sám nevěděl, jak blízko je pravdě.

„Vy jste ten nový kuchař, co nám ho poslali z Pracáku?“ zeptal se Vency šéf směny. „No nazdar, sem posílají jenom nefachčenka nebo asociály.“

„Taky nazdar,“ opáčil slušně Venca s náznakem ironie v hlase.

„A kde jste se učil, v Olomouci, nebo v Brně?“ dostalo se mu první otázky.

„Normálně, tady v Ostravě,“ odpověděl stále více překvapený Venca. „Tady jsou moje podklady.“

„Ty si můžeš nechat, já nepotřebuji nic podkládat. Mě zajímá, jestli umíš krájet cibuli,“ namítnul jeho šéf. „A jen tak mimochodem, v Ostravě žádná hotelovka není.“

„Však já nemám hotelovku, mám strojní průmyslovku,“ přiznal se pitomec Venca, čímž si hned na počátku zkomplikoval kariéru. „Tady mám být jen na přechodnou dobu.“

„Tak už mazej krájet tu cibuli, bažante,“ ulevil si šéf. „Když nemáš hotelovku, tak jsi u mě jenom pouhá pomocná síla. K masu tě pustím, až se zaučíš.“

Venca mezitím krájel a přemýšlel o tom, že kuchařina je vlastně pěkné zaměstnání. Člověk je v teple, nepředře se a občas se i nají, když se nikdo nedívá. V tu chvíli se však rozlehl celou kuchyní strašný řev:

„Kam to hážeš, ty jelito?“ obořil se na Vencu šéfkuchař, který zahlédl Vencu, jak háže zbytky zeleniny do odpadkového koše. „Máš to v hlavě v pořádku?“

„Myslíte mě, šéfe?“ rozhlédl se zaraženě Venca. „No přece do koše.“

„A můžeš mi říct proč?“ rozkročil se před ním šéfkuchař s mastnými rukama zapřenými v bok.

„Protože je to zkažené,“ bránil se seč mohl chudák Venca. „Tady na straně je úplně nahnílé a rozbředlé.“

„A kdo kromě nás dvou to ví?“

„Celá kuchyně,“ začal pomalu Venca se svou improvizovanou obhajobou, jenomže byl briskně přerušen gastronomickou realitou.

„Takže nikdo z hostů, že?“ trumfoval šéfkuchař. „Proto to koukej vyndat z koše. Potřebuju maso do sekané!“

„Ale to je celer, šéfe.“

„Já vím, co to je!“ rozkřikl se šéfkuchař. „A vůbec, jsi normální? Celer s kořením přece chutná úplně jako maso. Co vás tam na té škole učí? V sekané nemusí být ani gram masa, to přece každý ví. Rozmočená houska s kořením a trochou zeleniny těm pacientům úplně postačí.“

„Mám odkrojit alespoň ten okraj, šéfe?“

„Sám jsi okraj! Běž raději umývat nádobí,“ ulevil si unaveně šéfkuchař. „Bude to náhodou skvělá sekaná. A u toho mytí budeš hlídat troubu, aby ses nenudil. Za dvacet minut mi přijdeš říct, abych zkontroloval ten bůček.“

Venca se tedy přesunul k dřezu a ponořil ruce do odporné tekutiny, skrz kterou nebylo vidět ani na milimetr. Po hmatu našel talíř a začal ho mýt. Vsadím se, že ten talíř byl čistější, než ta voda, když ho tam dali, pomyslel si. V tomhle ho můžu jediné ještě víc zašpinit, ale už se neodvážil nic namítat. Mimochodem, je zvláštní, jak rychle běží čas, když člověk dělá rutinní práci, u které nemusí přemýšlet. Není tedy divu, že zhruba za tři čtvrtě hodiny se kuchyní rozlil zápach spáleniny. Šéfkuchař vyběhl ze své kukaně a otevřel troubu. Po chvíli zbrunátněl a zařval:

„Ty pitomé ucho, neříkal jsem ti, ať mě za dvacet minut upozorníš na ten bůček?“

„Nemám hodinky,“ bránil se Venca. „Při mytí si je sundávám, aby se jim nic nestalo.“

„Ale tobě se něco stane, jestli okamžitě nevypadneš! Takového debila jsem ještě nikdy v životě neviděl.“

Tím Vencova kariéra ve veřejném stravování skončila a on se opět vrátil na Úřad Práce. Byl nejvyšší čas, jeho kariéra začínajícího génia by utrpěla v kuchyni řádné šrámy. Ani v gastronomii nejsou intelektuálně na výši, to byl jeho postřeh. Tak nějak ještě stále netušil, že žádná intelektuální výše neexistuje a život není žádná procházka idealistickým rájem. To proto se všechny zákony tlupy se opírají v podstatě o přání většiny. To je sice velmi divné, protože každá společnost je společenstvím jednotlivců, ne jedním organismem a zájmy společnosti a jednotlivce se tedy liší, ale z nějakého záhadného důvodu to funguje.

Kapitola pátá

Z pod okapu zpět do deště

Hlavním problémem, kolem kterého se točí utrpení každého člověka, je přemíra chtění. Všichni lidé pořád něco chtějí a nedají si pokoj, dokud to nedostanou. A když to nakonec dostanou, tak hned zase chtějí něco jiného, protože si myslí, že to nutně potřebují. Jenomže naše skutečné potřeby nepramení z chtění, ale z nutnosti a to je ten problém, který nikdo nechce slyšet. Veškeré chtění je jen omyl, pokud není podložené nutností. Chtění je pouhá iluze, která nám lže tím, že štěstí si můžeme koupit, nebo ukrást. To však není pravda, štěstí si musíme především zasloužit.

Věnceslav Kiliján seděl opět na chodbě Úřadu Práce a opět žmolal v ruce svůj občanský průkaz. Znovu pozoroval nástěnku a nepřestával se divit, že i pomocní dělníci mají o mnoho vyšší nástupní plat, nežli inženýři. Střední třída zkrátka vždycky ostrouhá, to bylo potvrzení jeho původního závěru.

„Tak koukám, že už jste zpátky, mládenče. Copak se stalo, chtěli po vás, abyste pracoval?“ zeptala se ho ironicky paní Veselá. „Vydržel jste v práci celý jeden den, no to je místní rekord.“

„Poslyšte, poslední dobou se mi moc nedaří. Spálil jsem tam jeden jediný oběd a propustili mě,“ postěžoval si dost hloupě Venca. „Jako by ještě nikdy neviděli spálený bůček. Jsou to strašní burani.“

„Jeden spálený oběd a hned vám dali výpověď? Tak to bych se na to podívala,“ zvedla oči od papírů paní Veselá, jako vždy v přímém kontrastu se svým jménem značně nasraná. „To je v rozporu s novým Zákoníkem práce, nejdřív si dají požadavek na nového pracovníka a druhý den nám ho vrátí? My tady nejsme pro srandu!“ sáhla po telefonu.

„Prosím vás, nikam nevolejte,“ přerušil ji Venca. „Víte, ono s tím obědem se spálila i nová trouba. Nějaké kabely to prý nevydržely, nebo co. Dneska je všechno strašně nespolehlivé.“

„No dobře, já se s vámi nebudu rozčilovat. Máme tady ještě jeden požadavek, ale ten taky neodpovídá vaší kvalifikaci,“ oznámila Vencovi nepřítomně ta milá dáma, přičemž neustále něco vyplňovala v novinách před sebou. „Hledá se prodavač hudebních nástrojů. Požadují ukončené středoškolské vzdělání a kladný vztah k hudbě.“

„Mám ohromný vztah hudbě. Mohla byste mě na to místo doporučit? Určitě vás nezklamou. Doporučíte mě na to místo?“ zopakoval hlasitěji, když si povšiml, že se paní Veselá opět věnuje nějakým papírům.

„Na jaké místo?“ zeptala se roztržitě úřednice, jelikož při rozhovoru s těmi pitomými uchazeči o zaměstnání zásadně luštila křížovky a předchozí, deset sekund vzdálený rozhovor, si už nepamatovala.

„O to místo prodavače v hudebninách,“ připomněl jí Venca. „Jak jste to říkala před chvílí.“

„Ale vy přece máte strojní průmyslovku,“ vzpomněla si úřednice. „Kdybyste měl alespoň nějakou lidovku, potom bychom o tom mohli uvažovat, ale vás mám zařazeného do kategorie průmyslu,“ zopakovala

jako stroj svůj oblíbený argument z Vencova prvního sezení.

„Vždyť vy sama jste mě poslala do kuchyně a to taky není zrovna průmysl. A jen tak mimochodem, jsem muzikant samouk, hraji na kytaru. Jestli mi nevěříte, klidně vám tady přijdu něco zahrát. Tedy, jestli vůbec máte ráda hudbu.“

„Poslouchejte, nedělejte si pořád ze všeho srandu,“ odsekla úřednice. „Tak já vás tam teda pošlu, ale stejně je to na vás moc obyčejné. Podle mě máte na víc. Tady vám vyplňuji žádost uchazeče o zaměstnání, kterou mi hned potom, co to místo odmítnete, přinesete zpátky. Další sezení máme opět patnáctého.“

„Určitě vás nezklamou,“ sliboval Venca. „Zklamal bych totiž především i sám sebe,“ dodal připravené klišé, které používal v krizových situacích.

„No dobře, jste prostě charakter,“ zamumlala unaveně úřednice, opět plně pohroužená do křížovky. „Na chodbě si vezměte potvrzení o návštěvě a můžete to zkusit. A tu žádost neztraťte, je tam jméno podniku a jeho adresa.“

„HNS s.r.o., to zní dost divně,“ mumlal si mezitím Venca, když kráčet ze schodů místního Úřadu Práce a četl si kartičku uchazeče o zaměstnání od své přidělené učitelky. „Chybí už jenom U na třetím místě. A navíc mají ředitelství v Šalingradu,“ zasmál se. „Tak to jsem zvědavý, čím mě ti kalousci překvapí.“

Venca se pochopitelně musel na zítřejší pohovor připravit, proto zamířil do své domovské restaurace U džbánů. Byla to taková klasická dělnická putyka nehorázně nízké cenové skupiny, což mu zatím vyhovovalo. Měl tam spoustu kamarádů, většinou

absolutně bez peněz, což byl ostatně i jeho každodenní problém.

„Zítra jdu na konkurz,“ oznámil všem u třetího piva. „Jdu se ucházet o místo prodavače v hudebninách. Konečně se dostanu mezi umělce.“

„A kolik vás tam na tom konkurzu bude?“ zajímal se místní lidový vypravěč a štamgast Arnošt Materna. Mimochodem je velmi zajímavé, že s takovým jménem a pověstí velkého filozofa neměl ani tu maturitu, jelikož byl čistokrevný vyučený havíř.

„Tak dva, maximálně tři,“ tipl si Venca. „O práci v hudebninách není moc velký zájem.“

„Tak to skončíš druhý, v nejhorším případě třetí,“ utřel ho zkušeně Arnošt. Musel to udělat, byl to uznávaný mudrlant, který má vždy poslední slovo, takže moc dobře věděl, že se to od něj očekává.

„Třeba tam bude jenom on sám,“ přidal se další host, kterého Venca ani neznal jménem. „To by mohl skončit první.“

„Tak v tom případě budou mít plno!“ přisadil si ještě Arnošt a všichni se rozesmáli.

„To jako vážně?“ zeptal se neutrálně Venca, jako pokaždé, když si z něj ostatní dělali srandu. „Třeba mi to zítra vyjde.“

„Zítra uslyšíme tak jedině další výmluvu, proč ti to zase nevyšlo,“ opáčila znuděně servírka, která už Vencu znala. „Jestli ti to místo dají, tak máš u mě pivo zdarma!“

„Tak to se tady uvidíme,“ sebevědomě se pousmál Venca, jako vždy pevně přesvědčen o své pravdě. „Pivo zdarma nikdy neodmítnu.“

„Vy dáváte pivo zdarma?“ zeptal se zmateně místní opilec Tonda, který se právě probudil.

„Poslouchej, Tondo, my se tady bavíme, tak neotravuj!“ odbyl ho Arnošt. „Takže dělnická třída panu chytrákovi nevoní, co?“ vrátil se zpátky k Vencovi. „No však počkej, nebude trvat dlouho a zalituješ. Bratranec mé manželky je taky intelektuál a řeknu ti, že je to ten největší blbec na světě. Jediné co umí, je hádat se o nějakém pitomém jsoucnu, ale Bůh ho vidí a jednou ho i řádně potrestá!“

„Žádný Bůh neexistuje, takže ho ani nepotrestá,“ pousmál se Venca a přemýšlel nad tím, co je to jsoucnost.

„A proč si myslíš, že Bůh neexistuje, Venco?“ zeptal se ho Arnošt. „Máš k tomu nějaký důvod?“

„Mám,“ opáčil suverénně Venca. „K jeho existenci není žádný důvod, to je ten důvod!“

„A k tvojí existenci je jaký důvod?“ nemilosrdně udeřil na hlavičku pan Materna.

Venca se na chvíli zamyslel a po chvíli uznal, že ho ten starý chytrák Materna opět doběhl a raději zmlknul.

„No tak vidíš,“ pousmál se Arnošt. „Šetři slovy a ušetříš si problémy.“

„Kdo šetří, má za tři!“ přispěl jim mezitím do hovoru dalším inteligentním postřehem podnapilý Tonda. „A kdo krade, ten má za pět.“

„Dej nám pokoj, Tondo!“ štěkl po něm Arnošt a pak se znovu obrátil k Vencovi: „Poslouchej, Venco, raději poctivě makej. Mezi intelektuály se nehodíš, protože jsi pitomec. Budou si z tebe dělat srandu a ty to ani nepoznáš. Schválně, je tahle sklenice poloplná, nebo poloprázdná?“

„To nevím,“ přiznal se Venca.

„No tak vidíš, přesně tohle jsou ty jejich chytrosti, které mají jediný cíl. Udělat z tebe před ostatními hlupáka.“

„Však já na to přijdu,“ začal se napařovat Venca. „Přesně podobné chytáky jsou jako dělané pro mě. Vždycky jsem na to přišel.“

„Nikdy jsi na nic nepřišel a na tenhle taky nepřijdeš,“ vysmál se mu Arnošt. „A víš proč? Protože tenhle chyták nemá řešení! A přesně takovými blbostmi se oni zabývají pořád.“

„Ale to je přesně můj svět,“ vhrkl nadšením Venca. „Přesně tohle mě baví. Mít nějaké vyšší cíle, než jenom každý den chodit do fabriky.“

„Já ti něco prozradím, Venco,“ začal najednou pomalu Arnošt. „Intelektuálové pořád jen chytračí a chytají každého za slovo, aby si z něho udělali blbce. A když se jim to nakonec podaří, tak se ti vysmějou. A ty nemáš na to, aby ses jim ubránil, protože jsi moc velký dobrák.“

„Jenomže na jednu věc jsi zapomněl,“ namítnul Venca. „Že v dnešní spravedlivé době platí více než kdy jindy, že poctivou prací se dopracuješ tak jedine k úděsné chudobě. To ale člověk bez vyšších cílů nemůže nikdy pochopit a každý den kmitá do fabriky, vydělávat na někoho jiného.“

„Že ti jednu vlepím, ty pitomče,“ rozesmál se Arnošt Materna, který to mimochodem vůbec nemyslel doopravdy, protože jako jeden z mála štamgastů chápal Vencův ujetý smysl pro humor. „Ty se možná vážně mezi ty intelektuály docela hodíš. Přesně takové provokativní kecy oni mezi sebou vedou pořád.“

„No tak vidíš,“ zasmál se Venca „A pak že kdo je tady blbec?“

„Ty sám jsi blbec, ale na to si teprve musíš přijít,“ zhodnotil celý jejich rozhovor pan Materna a dopil poslední pivo. „A já jsem mimochodem taky blbec, jinak bych se s tebou vůbec nebavil a šel raději na ryby. Dneska by určitě braly, když už jsem nepobral nic jiného,“ dodal a zaplatil útratu.